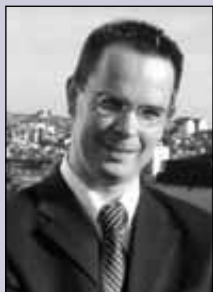

Razvoj elektronskih službi za kosovske građane

Izbori 17-og Novembra 2007

Kosovo 17. novembra 2007. godine izlazi na izbore. U dogovoru sa političkim strankama i Timom jedinstva, SPGS je utvrdio zakonski okvir i datume za izbore za kosovsku Skupštinu, skupštine opština i predsednike opština.

Prema interesu i očekivanjima mnogih, izbori će biti po sistemu otvorene liste. Narod će odrediti koji će kandidati dobiti

mesta u Skupštini, na osnovu broja glasova koje će dobiti. Za stranke iz većinske zajednice biće uveden izborni cenzus od 5 %, dok će ostati kvota od 30% za pripadnike polova za poslanike kosovske Skupštine. Još jedna novina biće direktni izbori predsednika opština, a ako je potrebno biće i drugog kruga.

U narednim mesecima možemo očekivati period intenzivne političke kampanje, pošto predstoji najdelikatniji period u utvrđivanju kosovskog statusa. Trojka posrednika iz SAD-a, EU i Rusije, koju je izabrala Kontakt Grupa, konsultuje se sa predstavnicima Kosova i Srbije, i od nje se očekuje da 10. decembra 2007. godine podnese izveštaj Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija, Ban Ki-Munu.

Pod uslovom da izgledi na izbore ne utiču negativno na proces kosovskog statusa, najavljeni izbori će se održati i biće obnovljen mandat kosovskih demokratskih institucija.

Kako se približava kraj drugog mandata Skupštine (2004-2007), može se oceniti njen napredak i snaga institucije. Parlamentarni odbori su dobro organizovani i imali su više otvorenih rasprava; poslanici su uvećali nadzor nad vladom, naročito putem većeg broja parlamentarnih pitanja; a interna uprava Skupštine je efikasnija. Skupština nastavlja da napreduje u razmatranju i usvajanju zakona.

U ovom izdanju IPS biltena nalazi se intervju sa ministrom privrede i finansija, Hakijem Šatrijem, o problemima procesa budžeta za 2008. godinu. U drugom intervjuu, Genc Gorani, poslanik Skupštine, opisuje korišćenje informacione i komunikacione tehnologije (ICT) u javnom sektoru i njen uticaj na građane. OEBS-ova misija izradila je svoj pedeseti izveštaj o praćenju, u kome se iznose pitanja na kojima treba raditi da bi se dalje popravio rad Skupštine.

Želimo da se zahvalimo svima koji su doprineli biltenu tokom drugog mandata Skupštine i pozivamo vas da nam šaljete svoje komentare i ideje za naredna izdanja.

Franklin De Vriza,
Koordinator Inicijative za podršku Skupštini.

Izbori 17-og Novembra 2007	2
Razvoj elektronskih službi za kosovske građane: informaciona i komunikaciona tehnologija na Kosovu	3
Alternativni način da se završi proces kosovskog statusa	4
Vreme za razmišljanje	6
Kosovski konsolidovani budžet za 2008. godinu: o budžetskom cirkularu i vezanim problemima	8
OEBS podnosi pedeseti izveštaj o skupštinskim procedurama	10
Poslanik treba da bude poslanik!?	11
Potrebno je pokazati zrelost	12
Izveštaj o ljudskom razvoju na Kosovu - bliži ljudima	14
Dobrodošlica Karlu Bindi, direktoru NDI-ja	15
Kosovski poslanici u Parlamentarnoj skupštini NATO-a	16
Skupština Kosova - sa tačke gledišta poslanika	17
Uvećanje sposobnosti za sistematično i usklađeno pisanje zakona	18
Moje iskustvo nakon šest meseci stažiranja u Skupštini Kosova	19

Razvoj elektronskih službi za kosovske građane: Informaciona i komunikaciona tehnologija na Kosovu.

Intervju sa Gencom Goranijem, članom delegacije kosovske skupštine u Estoniji

Delegacija kosovske skupštine i vlade, koju su činili poslanici skupštine, IT tehničari i viši vladini zvaničnici, bila je od 10. do 17. juna 2007. godine u studijskoj poseti Estoniji. Cilj ove posete bio je da se sazna o korišćenju informacione i komunikacione tehnologije (eng. skrać.: ICT) u javnom sektoru u Estoniji. Posetu je organizovalo estonijsko ministarstvo inostranih poslova, a sprovela Akademija e-uprave uz podršku OEBS-ove misije na Kosovu.

IPS: Gospodine Gorani, bili se član delegacije koja je posetila Estoniju radi saznanja o ICT politici u javnom sektoru. Koje su to ICT službe koje se nude građanima Estonije?

Genc Gorani: Postoje brojne ICT službe ('elektronske službe') koje se nude građanima u Estoniji i one pokrivaju ogroman deo javnih službi. Na primer: konsultacije i izdavanje izvoda iz velikog broja administrativnih registara kao što su matične knjige ili registar imovine (katastarski ili urbanistički), zatim evidencija o obrazovanju, iz socijalnog ili sistema zdravstvene nege i zaštite. Takođe bih želeo da pomenem postojanje 'sistema elektronske evidencije' koji je povezan sa kompletnim lancem imovinskih transakcija. Estonijski građani takođe imaju mogućnost da iz bilo kog mesta, bez gubljenja

vreme, uz minimalne troškove i veliku administrativnu efikasnost, prijavljuju i plaćaju porez preko interneta. Poreska administracija u Estoniji na zahteve građana odgovara u roku od 5 dana, tako što im izdaje stanje njihovog poreza. Zbog toga je razumljivo zašto 95% građana u Estoniji na ovaj način plaćaju porez.

IPS: Koje se od ovih službi mogu obezbediti na Kosovu?

GG: Trenutno se ni jedna od tih elektronskih službi ne nudi građanima i preduzećima na Kosovu. Kosovska administracija je vrlo malo učinila u ovoj oblasti. S druge strane, za uvođenje su potrebna skromna ulaganja u poređenju sa ogromnim efektom koji se postiže u efikasnosti admin-

istracije radi blagostanja građana. Kad ovo kažem, naročito imam na umu službe vezane za matične knjige, a koje građani najviše traže.

IPS: Koje bi koristili imali Kosovci ako bi se te ideje (estonijska praksa) ovde sprovele?

GG: Jedna od najvažnijih posledica i koristi od uvođenja estonijske prakse ovde jeste da bi, u velikoj meri, u kosovskoj upravi i administraciji to promovisalo red. Iz ugla gledanja građana, to bi značilo da bi administracija njihovog građanskog statusa i imovine, sudskih slučajeva, itd, bila mnogo jasnija, bezbednija i efikasnija. Građani bi neposredno koristili ove službe, jer bi imali lakši pris-

tup administrativnim dokumentima. Potrebno je mnogo truda i vremena za ispunjavanje mnogih od obaveza, koje administracija mora da poštuje kod izdavanja ličnih dokumenata. Preko elektronskih službi one bi mogle da se ispunjavaju za samo nekoliko minuta. Na primer, za podnošenje zahteva ne biste morali ići u nadležnu službu. Ovo je posebno važno za građane u dijaspori. To bi takođe obezbedilo izuzetno uvećanje vladavine zakona, jer ako se u današnje vreme moderna metodologija ne iskoristi efikasno u upravljanju, to praktično znači nemogućnost da se ispravno primenjuju mnogi zakoni.

IPS: Da li postoji zakonska osnova za sprovođenje ovih ideja?

GG: Tokom mnogih razgovora koje smo vodili u Estoniji, naši domaćini su, na veoma skroman način, stalno podvlačili da su vizija i rešenost da se realizuje ovaj projekat digitalizacije predstavljali najvažnije elemente za uspeh Estonije u ovoj oblasti. Zakonska infrastruktura je preduslov za konkretno sprovođenje. Na Kosovu mi nemamo dovoljnu zakonsku osnovu za uspostavljanje i uvođenje elektronskih službi. Imamo neke dokumente na vladinom nivou, naime konvenciju Saveta Evrope o sajber-kriminalu, koju je usvojila kosovska Skupština. Međutim, daleko

od toga da je ovo dovoljno. Ocenjuje se da je potrebno najmanje godinu dana da se usvoji elementarna važeća zakonska infrastruktura: ostaje još mnogo toga da se uradi.

IPS: Koje ćete konkretne mere vi, kao poslanik Skupštine, preduzeti da bi se donela ICT politika za Kosovo?

GG: Kao poslanik kosovske Skupštine, ali i kao čovek sa profesionalnim iskustvom u ICT, mogao bih da doprinese uvođenjem ICT-a u kosovsku Skupštinu, na primer u rad odbora. Pored toga, kao jedan od ljudi koji su pisali ICT politiku, a koja je deo programa ORA-e, smatram da je sada pravi momenat da se ona donese. Od kad smo se vratili iz studijske posete Estoniji, definitivno sam ubeđen da bi Kosovo imalo velike koristi od ulaganja u ovu oblast. Dobro pripremljen program doneo bi suštinski napredak u život kosovskih građana. Uzimajući u obzir da su lokalni i centralni izbori najavljeni i treba da se održe ove godine, moje je mišljenje da je sada najbolje vreme da se formuliše odgovarajuća politika o, i za ICT, da bi se uspostavila jedna savremena ponuda za naše građane u smislu odgovarajućih elektronskih službi i obezbedila rešenja za mnoge njihove probleme.

Na kraju bih želeo da izrazim, u svoje ime i u ime svih učesnika, najiskreniju zahvalnost estonijskoj vladi, a posebno ministarstvu inostranih poslova, što su omogućili ovu posetu.

Intervju vodio: Artan Canhasi iz OEBS-ove misija na Kosovu

Alternativni način da se završi proces kosovskog statusa

Govor predsednika Fatmira Sejdiua u kosovskoj Skupštini održanog 30. jula 2007. godine

Dozvolite mi da vas u ime Tima jedinstva, ukratko obavestim o najvažnijim dešavanjima vezanim za određivanje budućeg političkog statusa Kosova, i o glavnim merama koje ćemo u najkraćem mogućem roku zajedno preduzeti kako bi smo završili proces koji je od velikog značaja za Kosovo.

Od marta meseca ove godine, kada je Skupština Kosova podržala Sveobuhvatni predlog predsednika Ahtisarija i kada je tom prilikom potvrdila svoju predanost za sprovođenje Predloga za nezavisno Kosovo, na međunarodnoj sceni su se desili mnogobrojni politički događaji koji su se uglavnom odnosili na Predlog koji se našao pred Savetom bezbednosti UN-a. Na ovom Predlogu takođe se radilo stičući podršku na nivou Evropske unije i ostalih evropskih institucija.

Mora se svakako istaknuti, da ovaj Predlog, koji po našem mišljenju predstavlja dobro izbalansiran dokumenat i dokumenat velikih kompromisa koje je Kosovo učinilo, predstavlja rezultat dugog i intenzivnog pregovaračkog procesa koji su predvodili predsednik Ahtisari i njegov tim, i koji su neprekidno podržavale članice Kontakt grupe.

Poslat kao takav Savetu bezbednosti, ovaj dokumenat je pored podrške Sjedinjenih Američkih Država, Evropske unije i ostalih evropskih mehanizama dobio i podršku Generalnog sekretara UN-a Ban Ki Muna i većine država članica Saveta bezbednosti.

Nažalost, uprkos stalnim i snažnim naporima SAD-a, Saveta bezbednosti i država članica Evropske unije, da se putem zajedničkog rešenja

ovaj proces završi i tako dođe do usvajanja nove rezolucije da se podrži Predlog i poništi Rezolucija 1244, konačni tekst nakon pet nacrti rezolucije nije dobio podršku zbog veta koji je uložila Ruska Federacija.

Osvrćući se na ova dešavanja i na zabrinutost kosovskih institucija i naroda zbog ovih prepreka koje se ne mogu opravdati, Tim jedinstva se takođe uključio u širu i sveobuhvatniju diplomatsku aktivnost u cilju dobijanja podrške i pružanja argumenata svim državama članicama Saveta bezbednosti UN-a za podržavanje nezavisnosti Kosova.

Iako je u početku najavljena poseta država članica Saveta bezbednosti Kosovu bila različito shvaćena – često kao još jedan način da se produži proces, ova poseta je bila sasvim drugačija jer je unapredila već postojeću pozitivnu realnost na Kosovu; političku viziju Kosova za sve njegove građane, kako većinsku tako i za sve manjinske zajednice, spremnost institucija i naroda Kosova da funkcionišu kao suverena i nezavisna država, ali takođe i nestabilnost statusa kvo koji predstavlja bitnu prepreku ukupnom demokratskom i ekonomskom razvoju i prosperitetu Kosova i njegovih građana. Treba takođe naglasiti da znatan broj država članica SB UN-a, a time i države koje su u početku bile neodlučne oko ovog pitanja, podržavaju pozitivan stav o Kosovu i Predlogu predsednika

Ahtisarija. Izuzetak od ovog pravila predstavlja Ruska Federacija sa svojim dobro poznatim stavom.

Nakon predloga francuskog predsednika Sarkozija na održanom Samitu G8, da se sa većim angažovanjem strana u narednih 120 dana proces nastavi, Tim jedinstva je pojačao svoje aktivnosti, stupajući u kontakt sa državama članicama Saveta bezbednosti iz Evropske unije i sa najvišim zvaničnicima SAD-a, ponovo tražeći neodloživo stupanje na snagu Ahtisarijevog predloga koji je u mnogobrojnim nacrtima rezolucija već predložen u Savetu bezbednosti.

Imajući u vidu jasan stav najvišeg državnog vrha SAD-a, koji je predsednik Džordž V. Buš ponovio u svojim posetama Rimu, Tirani i Sofiji, te stav vodećih država EU-a oko podržavanja Ahtisarijevog predloga i nadgledane nezavisnosti Kosova, Tim jedinstva je od SAD-a, Evropskog komesara za inostranu politiku Havijera Solane dobio čvrsta uveravanja o pružanju dalje podrške, kao i pojedinačna uveravanja iste podrške vodećih država Evropske unije.

U isto vreme, svesni mogućeg neusvajanja rezolucije u Savetu bezbednosti koja treba da podrži predlog Ahtisarija, ova tela su predložila alternativni pristup u pogledu nastavka procesa pregovora od 120 dana, koji bi trebalo da podrži Ahtisarijev predlog i koordinirano priznavanje nezavisnosti Kosova.

Tim jedinstva je metodično analizirao ova dešavanja i izrazio je svoju spremnost da bude

uključen u alternativni način nastavka procesa, koji bi se završio priznavanjem nezavisnog Kosova, imajući duboko poštovanje prema ozbiljnom pristupu SAD-a i vodećim državama EU-a, naročito nakon nedavnih kontakata sa Generalnim sekretarom UN-a Ban Ki Munom, generalnim sekretarom NATO-a Jap de Hup Šeferom, Havijerom Solanom i gospodinom Barosom iz Evropske unije, ministrima inostranih poslova Italije, Nemačke, Francuske i Portugalije, koja trenutno predse-dava Evropskom unijom, neprestanim pružanjem garancija podrške Velike Britanije, razgovorima tima sa državnim sekretarom SAD-a Kondolizom Rajs, podsekretarom Nikolasom Brnsom, pomoćnikom državnog sekretara Danijelom Fridom, političkim direktorom za Jugoistočnu Evropu Rouzmeri di Karlo, Specijalnim izaslanikom ambasadorom Frenkom Viznerom i Savetnikom za nacionalnu bezbednost Stivenom Hejdljom

Poštovani poslanici,

Uzimajući u obzir poteškoće sa kojima se u ovom periodu suočio proces, Tim jedinstva je istakao svoju jasnu viziju da bi najbolji način bio da se u Savetu bezbednosti izglasa Rezolucija. Međutim, ukoliko se proces vrati unazad i blokira, istakli smo jasno da Kosovo ne može zauvek ostati na blokadama koje zaustavljaju ili sputavaju odgovarajući način za završetak ovog procesa. Iz tog razloga će se, od država koje su već podržale predlog Ahtisarija i našu političku viziju Kosova, tražiti

alternativni način za ulaganje dodatnih napora, a u tom pogledu i podržavanje bitnih odluka naših institucija, odnosno Skupštine Kosova.

Uzimajući u obzir Rezoluciju Skupštine Kosova koja je usvojena 2005. godine, a koja se odnosi na definisanje političkog statusa Kosova, a posebno njegovu nezavisnost, treba posebno naglasiti sledeće:

1. U procesu ulaganja dodatnih napora učinjenih na nivou Kontakt grupe, odnosno u obimu o kome treba da se odluči ovih dana, Kosovo je svim međunarodnim relevantnim faktorima jasno pokazalo – iako to naglašavamo još jedanput – da se oko nezavisnosti Kosova ne može pregovarati!
2. Kosovski teritorijalni i funkcionalni integritet je intaktan – Kosovo je jedinstveno i nedeljivo;
3. Sveobuhvatni predlog predsednika Ahtisarija smatra se zaključenim dokumentom i, kao takav, ne može biti dalje otvoren za raspravu niti se o njemu dalje može pregovarati. Rešeni smo da ga sprovedeno u potpunosti.
4. Kosovska delegacija, posebno Tim jedinstva, pružiće tokom ovog perioda vođenja konsultacija sa predstavnicima međunarodne zajednice svoj maksimalni doprinos u pogledu rešavanja posebnih aspekata tema, koje se tiču budućih odnosa između Kosova i Republike Srbije, kao dve nezavisne države. Teme razgovora mogu biti vezane za okončanje proc-

esa koji se odnosi na nestala lica i otkrivanje njihovih sudbina; pitanja koja se odnose na pravo penzionera i međusobnu primenu tih prava u interesu obe države, pitanja koja se odnose na sukcesiju, pitanja koja se odnose na slobodu kretanja i oslobađanje granica; ispunjavanje uslova za održivi povratak kosovskih građana koji se trenutno nalaze u Srbiji.

5. Tim jedinstva smatra ovo poslednjim odlaganjem u procesu i neće se saglasiti sa daljim odlaganjima rokova koji bi sobom doneli opasnosti od nesamougrožavanja ovog procesa, nego takođe i uvećanja zabrinutosti i tenzija sa nepredvidljivim posledicama.
6. Tim jedinstva je rešen da privede ovaj proces kraju, uključujući ovde i donošenje važne odluke u Skupštini Kosova, objava nezavisnosti Kosova biće data u bliskoj saradnji sa Sjedinjenim Američkim Državama i Evropskom unijom.
7. Tim jedinstva će se u saradnji sa ostalim kosovskim institucijama angažovati na pripremi Kosova i njegovog zakonodavstva, ustavnih i institucijskih struktura u otvaranju puta ka izgradnji nezavisne i suverene države i njene integracije u Evropsku uniju, međunarodne mehanizme i organizacije, kao i u NATO save

Ubeđeni smo da će ovaj vremenski rok od 120 dana biti završen bez daljih odlaganja.

Hvala vam!

Vreme za razmišljanje

Veton Suroi piše članovima Tima jedinstva o dilemama i svojim predlozima za proces statusa

Poštovane kolege,

Želeo bih da putem ovog pisma sa vama podelim neka mišljenja i da vas pozovem da razmislimo i saradujemo u predstojećem periodu.

Ovaj trenutak, kako sam i na sastanku od 9. jula 2007. godine sa gospodinom Frajdom naglasio, karakteriše smrt pojma o postizanju nezavisnosti Kosova i pojava jednog drugačijeg pristupa. Preminuli koncept je onaj koji smo do sada imali, onaj koji je predvodio Predsednik Ahtisari.

Ovaj koncept je imao lančanu logiku: ušli bismo u proces pregovora, koji bi za posledicu imao Ahtisarijev paket, pa bi tako na osnovu ovog paketa bila donesena nova rezolucija Saveta bezbednosti UN, koja bi stvarala mogućnost za, ili predlagala obavezu da se nezavisnosti Kosova ozakoni.

Jula je postalo jasno da je sada ovakav redosled zapad napustio zbog blokade Rusije. Sada se nalazimo u jednoj situaciji gde bi formulacija koja je najbolje oslikava, mada sa brutalnošću karikature, bila ta da zapad Kosovcima govori: „možete da postanete nezavisni ako se Rusija i Srbija sa tim slože“. Dalje, sa istim osećanjem, Kosovci dobijaju drugu poruku; da se prelazak na drugi koncept za postizanje nezavisnosti odvija a da se ne prihvata ni jasan neuspeh prvog koncepta niti posledice nastale zbog tog neuspeha. Smatram da bi radi budućeg procesa pregovora, trebalo

da ocenimo posledice do sada pređenog puta, kao i njegovog neuspeha.

Očigledno je da je prva posledica naš izgubljeni kredibilitet. Ponavljali smo, bez ikakvog kritičkog pristupa, reči koje su nam govorili predstavnici zapada. Sada kada se diskurs menja, naši građani se sećaju naših reči i reči međunarodne zajednice. Biće sve teže uključiti se u buduće faze procesa pregovora bez odgovarajućeg kredibiliteta.

Druga posledica je gubitak sposobnosti za pravljenje ustupaka, odnosno sužavanje puta na minimum za vođenje pregovora. Za vreme bečkog procesa je od nas, kao cena za nezavisnost,

traženo da učinimo ustupke u unutrašnjem uređenju, teritorijalnom i neteritorijalnom, i u vezi prava manjina, posebno kosovskih Srba. Prihvatili smo skoro sve zahteve skoro bez ikakvog otpora (iako smo u internim raspravama imali drugačije stavove).

Treća posledica u nizu jeste slabljenje pregovaračke pozicije. Kako sam rekao na sastanku sa gospodinom Frajdom, insistiranje oko novih pregovora od nas pravi slabu stranu od koje će se zahtevati ustupci. To je tako zbog najjednostavnijeg mogućeg razloga, i to je zato što smo mi ta strana koja je zainteresovana za nezavisnost, i samim tim i strana od koje se nešto može zahtevati u

zamenu za nezavisnost.

Kada ovoj slaboj poziciji dodamo raniji zaključak da smo izgubili sposobnost da činimo ustupke (ili tačnije rečeno, sposobnost za pravljenje ustupaka koji bi očuvali funkcionalnost Kosova), onda ispada da je četvrta posledica ta da produžavanje procesa pregovora može ugroziti funkcionalnost buduće nezavisne kosovske države. Teoretski, u budućoj fazi pregovora, Kosovu se mogu predstaviti dva nova zahteva: teritorijalno-politička autonomija za kosovske Srbe pod (prećutnom ili otvorenom) upravom Beograda odnosno podela teritorije Kosova, tj. nezavisnost za deo Kosova u kome su većina

stanovnika kosovski Albanci.

I, ako se „takva nesreća“ desi sa usvajanjem bilo kog ustupka, više neće biti reči o nezavisnosti Kosova već o novom principu; o uklapanju državnih granica sa etničkim granicama, u krajnju ruku granica između države kosovskih Albanaca i države kosovskih Srba. Ovaj princip bi nužno podrazumevao nasilje i raseljavanje stanovništva.

Nije teško razumeti da se u ovoj poziciji nalazimo uglavnom zbog ruske blokade u Savetu bezbednosti UN-a. Pa ipak, ova blokada nas ne sprečava da kritički gledamo na rad Tima jedinstva.

Jedna analiza, čak i površna i kritična, pokazala bi, kako ja smatram, sledeće nedostatke:

- Nekritičko oslanjanje na partnerstvo sa međunarodnim posrednicima. Za nas, Ahtisari i ostali su shvaćeni kao faktori koji odlučuju o nezavisnosti, a ne kao instrumenti za političko posredovanje. Formulacije da „treba da budete velikodušni i u zamenu ćete dobiti nezavisnost“ nisu uspele iz jednostavnog razloga što ovlašćenje za donošenje odluke nije bilo u rukama pregovarača, kao što obično i nije.
- Nedostatak ozvaničenja komunikacionih kanala: Institucionalizacija diplomatskih kanala komunikacije nedostajala je tokom čitavog bečkog procesa. Bilo je improvizacija, koje još uvek postoje, i to se može lako dokazati zabrinjavajućim nedostatkom u pismenom

izveštavanju od strane većine članova Tima jedinstva.

Takav nedostatak je ostavio Tim jedinstva na milost ličnim tumačenjima oko toga koji su to diplomatski koraci.. Takođe, zbog neinstitucionalizovane diplomatske komunikacije došlo je do nedostatka jasne razlike između informacija koje su isključivo za članove Tima jedinstva, i onih koje su odgovarajuće za objavljivanje u nekim kosovskim novinama.

- Nepostojanje inicijative i autonomije u odlučivanju: Udaljenost između neophodnih konsultacija sa predstavnicima međunarodne zajednice i primanje naređenja predstavnika međunarodne zajednice je nestala tokom procesa.

Tim jedinstva se nije diferencirao sa sopstvenim inicijativama, a kada se insistiralo na nekoj inicijativi, kao u vezi pitanja zastave, procedura je nastavljena samo pod diktom inostranih kancelarija.

Ovih dana se odigrava prelazak sa propalog koncepta za postizanje nezavisnosti na novi koncept. Novi koncept koji se pojavio predstavlja mnoge izazove.

Prvi izazov je taj da se novi koncept još uvek razrađuje. Karakteristika ovog koncepta je rastavljanje Ahtisarijevog paketa, tj. napor da se uspostavi novo međunarodno prisustvo pre definisanja statusa. Posledična karakteristika bi mogla biti ta, da se predviđene operacije za tranzicioni period od 120 dana (na primer decentralizacija) mogu obaviti sada. Takođe, karakteristika bi

mogla biti napor za dobijanje dve rezolucije, kao što sam vas unapred upozorio prošle jeseni: prva rezolucija kojom se uspostavlja međunarodno prisustvo, i druga kojom se definiše status. Da bismo saželi, prvi izazov jeste taj da se još uvek ne bavimo konsolidovanim konceptom, a proces za određivanje nove politike zapada nas ne uključuje kao partnera.

Kao potrošači nove politike, stavljeni smo pred svršen čin. Tu se moramo pozabaviti drugim izazovom: stvorimo kontinuitet sa našim ponašanjem iz ranijih faza, iz bečke faze? Ako je tako, ako sa automatizmom pređemo sa jedne faze na sledeću, bez ikakve kritičke analize o tome šta smo prošli i šta nas čeka, budući izazov bi bilo pitanje da li možemo ostati zajedno u Timu jedinstva? I možemo li doneti ikakve koristi svojim prisustvom?

Dalje, sva ova pitanja izbijaju na površinu u vreme kada treba doneti odluku o lokalnim i parlamentarnim izborima. Sami izbori doneće sopstvene izazove: održavanje političkog jedinstva države, mogućnost zloupotrebe izbora za odlaganje nezavisnosti, mogućnost da se izbori ne fokusiraju na funkcionalna pitanja države već da se pretvore u takmičenje oko statusa...

Mislim da moramo da porazgovaramo i dogovorimo se oko svih ovih pitanja. Bilo bi dobro da u pokušaju da se dogovorimo, potražimo odgovore i na sledeća pitanja:

- Kakva bi trebala da bude pozicija Tima jedinstva za

prelazak na plan B?

- Da li postoji autohtoni plan B, a ako ne postoji, šta bi to moglo biti?
- Da li Kosovo ima sopstvenu dinamiku, uključujući rokove, ili će nastaviti da prihvata one koji nam se nameću?
- Kakva bi trebala da bude pozicija Tima jedinstva u vezi predloženih pregovora?
- Kako učiniti rad funkcionalnim unutar Tima jedinstva (sistem izveštavanja i odgovornosti, ozvaničenje diplomatskog kanala)
- Kako očuvati političko jedinstvo u pogledu statusa tokom izborne kampanje, i kakva bi mogla da bude uloga Tima jedinstva?

Verujem da zajedno delimo brigu oko trenutne situacije i uverenje da moramo da razgovaramo i zauzmemo stavove o ovim pitanjima pre zajedničkog odlaska u Vašington kako bi se sreli sa Sekretarom Rajs. Verujem da bi nam zajednički stav takođe pomogao da ispunimo svoju obavezu oko odgovornosti Skupštini Kosova i javnosti.

Šaljem vam iskrene pozdrave čekajući na vaš odgovor, kao i na našu zajedničku i hitnu debatu u predstojećim danima!

*Veton Suroi - Priština, 12. jul
2007. godine*

*Veton Suroi je poslanik kosovske
Skupštine za Reformističku
stranku ORA, i takođe je član
Tima jedinstva*

Kosovski konsolidovani budžet za 2008. godinu: o budžetskom cirkularu i vezanim problemima

Intervju sa ministrom privrede i finansija Hakijem Šatrijem

Oktobar je mesec kada ministarstvo ekonomije i finansija kosovskoj Skupštini treba da podnese na usvajanje predlog kosovskog konsolidovanog budžeta. U ovom intervjuu gospodin Šatri opisuje pripremu budžeta za 2008. godinu, specifičnosti i probleme koje ovaj proces nosi sa sobom

IPS: Da li se ovogodišnji proces razlikuje od onih iz prethodnih godina?

Haki Šatri: Uopšteno govoreći, nema razlika u postupku pripreme budžeta, pošto je sam postupak definisan u okviru modernih postupaka, mada ima nekih novina koje omogućavaju bolje uslove za postupak pisanja budžeta u odnosu na prethodne godine

Budžet se zasniva na srednjoročnom okviru troškova (SROT) koji je proistekao iz nacrta kosovskog plana i strategije za razvoj, i nacrta Memoranduma o ekonomskoj i fiskalnoj politici poznatog pod imenom Pismo namere. U SROT-u se nalaze makroekonomski okvir i plafon za vladine prioritete sektore, dok su u Pismu namere politika zapošljavanja, operativni i investicioni troškovi, kao i kumulativni plafon troškova. Postupak budžeta ove godine ima svoje specifičnosti i tri komponente:

- redovni postupak budžeta,
- postupak prenosa rezervisanih ovlašćenja na PIS i

- nove troškove za kosovski status.

IPS: Kako vi ocenjujete rasprave o budžetu (jun-

avgust) sa organizacijama na budžetu?

H.Š.: Rasprava o budžetu je ove godine uvedena zbog

predviđenog rasporeda na osnovu budžetskog cirkulara 2008/02. U poređenju sa prethodnim godinama, rasprave o budžetu ove godine su održane ranije (juli-avgust) zato što se dobija na vremenu ako se zahtevi za budžetom analiziraju i rešavaju zajedno sa organizacijama na budžetu i subjektima koji učestvuju u ovim zahtevima za budžetom (kabinet premijera, služba za fiskalna pitanja i odbor za budžet u kosovskoj Skupštini). Ove rasprave predstavljaju forume za organizacije na budžetu gde mogu da obrazlažu svoje zahteve i daju odgovor na pitanja na osnovu zahteva za budžetom za finansiranje projekata i programa koji su podneseni pre rasprave.

Organizacije na budžetu uglavnom vode stalni sekretari ministarstava ili direktori agencija sa upravnim radnicima. U mnogim slučajevima organizacije na budžetu prekoračuju plafon budžeta koji je predviđen cirkularom o budžetu 2008/02. Na osnovu zaključaka sa ovih rasprava od organizacija na budžetu se očekuje da preispitaju svoje zahteve koji prekoračuju plafon budžeta i da ih vrate u predviđene granice.

IPS: Da li ima kvalitativne promene u budžetu za sledeću godinu, u smislu povećanja kapitalnih investicija i stimulisanja razvoja privrede?

H.Š.: Sama činjenica da će doći do povećanja u investicionim troškovima u strukturi opšteg budžeta za 2008. godinu podvlači da će biti kvalitativnih promena u pripremi budžeta i u obezbeđivanju preduslova za veći privredni razvoj. Najvažniji cilj Vlade jeste da obezbedi uslove koji će dovesti do "brzog i održivog privrednog razvoja radi boljitka svih kosovskih građana". Sve Vladine prioritete treba utvrditi dugoročno i održivo radi pripreme Kosova za ulazak u EU. U SROT-u i budžetu za 2008. godinu predviđeno je da se održi jedna donatorska konferencija odmah nakon rešavanja kosovskog statusa.

Još jednu pozitivnu promenu predstavlja to što je priprema kapitalnih projekata takođe boljeg kvaliteta i mi tražimo da ti projekti budu spremni za izvršenje u drugom tromesečju a ne u trećem ili četvrtom kako je do sada bila praksa. Predviđeni plafon kapitalnih troškova ove godine je porastao na 264,3 miliona evra (u 2007. godini bio je 198,9 miliona) koji su raspodeljeni prema Vladinim prioritetima i strategijama sektora.

IPS: Obično se nacrtom zakona o budžetu u Skupštini kasnilo. Da li će to biti slučaj i ove godine?

H.Š.: Kosovska Vlada i ministarstvo ekonomije i finansija, obavezni su prema zakonu o rukovođenju javnim finansijama i odgovornostima, da podnesu predlog budžeta kosovskoj Skupštini do kraja oktobra.

S obzirom da znate specifičnosti Kosova, put predloga

budžeta biće duži dok ne stigne u kosovsku Skupštinu, i možda je bilo nekih kašnjenja, koje ćemo mi sa druge strane pokušati da skratimo, da bi mogli da pravovremeno podnesemo predlog budžeta Skupštini.

IPS: Poslanici kosovske Skupštine, naročito opozicija, često su se žalili da ministarstvo nije dalo dovoljno informacija o predloga zakona o budžetu, kao na primer, prošle godine nije bilo spiska kapitalnih radova predviđenih za 2007. godinu. Koji je vaš komentar u vezi ovog pitanja?

H.Š.: Usvojeni zakon o budžetu za 2007. godinu po prvi put sadrži detaljnu listu stavki i određenih iznosa za investicione radove centralnih organizacija na budžetu. Budžetna dokumentacija, koja se priprema za kosovsku Skupštinu, ove godine mora da sadrži:

- Godišnji predlog zakona o raspodeli budžeta,
- Tabele raspodele budžeta,
- Podatke o makro-ekonomskom okviru,
- Spisak investicionih radova.

IPS: Kako vi komentarišete višak koji se pojavio u kosovskom konsolidovanom budžetu? Da li se ovo može pripisati dobrom vođenju budžeta ili nesprovođenju planiranog budžeta?

H.Š.: Znajući da kosovska Vlada nema monetarnu politiku, niti organizovano finansijsko tržište, i samo može da kontroliše fiskalnu politiku, potpuno je razumljivo da je

priprema budžeta rađena na izuzetno konzervativni način, što je stalno bio zahtev MMF-a i IFN-a. Ovim se od Vlade traži da ima rezerve za budžetske troškove za najmanje prva dva meseca nove budžetne godine, i čak da predvidi sredstva za nove ili prenesene dužnosti kosovske Vlade.

Sa druge strane, na stvaranje viška budžeta takođe utiče veća naplata prihoda, što je pozitivno, i manje trošenje organizacija na budžetu, što predstavlja negativnu stranu medalje. Ovakvo nedovoljno trošenje pokazuje da postoji stalna potreba za usavršavanjem kadrova u planiranju i sprovođenju budžeta, pošto je prirodno da viškovi koji se stvaraju ovim pogrešnim rukovođenjem dovode do privrednog zastoja i prepreka za razvoj.

IPS: Šta MEF radi da obezbedi da kapitalne investicije koje su predviđene predlogom zakona o budžetu ove godine budu sprovedene?

H.Š.: U cilju izbegavanja kašnjenja u postupcima tenderisanja, MEF je raspodelio budžet koji je usvojen za kapitalne investicije u skladu sa planom gotovinskih tokova samih organizacija.

Rokovi isporuke takođe su skraćeni novim zakonom o nabavci, i data je preporuka da treba posvetiti veću pažnju ugovorima sa samo jednim izvorom. U programu javnih investicija (PIP) – što je projekat koji finansira EU – predviđa se obuka za radnike naših agencija, u pravcu bolje pripreme i sprovođenja kapitalnih investicija.

IPS: Kosovska Skupština je u procesu reorganizacije administracije, i planirala je uvećanje broja pomoćnih radnika, dok MEF stalno seče javni službu. Da li će ovi zahtevi kosovske Skupštine biti uzeti u obzir?

H.Š.: U budžetskom cirkularu 2008/02 MEF je utvrdio plafon službe na osnovu organizacija na budžetu, u saradnji sa MMF-om i kosovskom Vladom, o smanjenju broja radnika u javnoj službi za 3.000 radnih mesta u naredne tri godine.

Vlada se 2008. godine dogovorila sa MMF-om da smanjenje treba da bude za 500 radnih mesta, i tu treba da bude obuhvaćena i administracija kosovske Skupštine.

IPS: Kakva su predviđanja ministarstva za budžet za 2008. godinu?

H.Š.: Za fiskalnu godinu 2008.-mu, nivo troškova je utvrđen na 852 miliona evra, od čega za:

Plate i nadnice
210,4 miliona evra.

Robu i usluge
158,3 miliona evra.

Transfere
181,0 miliona evra.

Kapitalne investicije
264,3 miliona evra.

Troškove za posle statusa
35,0 miliona evra.

Rezerve
3,0 miliona evra.

Arben Keljendi,
Nacionalni demokratski institut
(NDI)

OEBS podnosi svoj pedeseti izveštaj o skupštinskim procedurama

Floriana Šalja, Posmatrač OEBS-a u Skupštini

Specijalni predstavnik Generalnog sekretara je novembra 2002. godine zatražio da OEBS uspostavi mehanizam za praćenje odluka Skupštine Kosova u pogledu slaganja sa Ustavnim okvirom, poslovníkom Skupštine i demokratskom parlamentarnom praksom. OEBS je sa nadgledanjem Skupštine počeo 2. decembra 2002. godine i do danas je podneo 50 analitičkih izveštaja o praćenju.

Ciljevi mehanizma za praćenje jesu praćenje odluka Skupštine, između ostalog u vezi parlamentarne prakse, uključujući pripremu dnevnog reda i ostalih dokumenata, kao i dostavljanje tih dokumenata članovima Skupštine, pri čemu se svim članovima Skupštine osigurava jednak pristup i učešće u skupštinskim debatama, razmatranje i usvajanje zakona,

postupak glasanja, učešće javnosti u radu plenarnih sednica Skupštine, i pristup javnosti raspoloživim informacijama o odlukama skupštine.

Skupština ima odgovornost da osigura da njene procedure i način rada budu pravedni, uključivi i da pruži jednaku mogućnost svim poslanicima da odigraju svoju ulogu u njenom radu, kao i da osigura

efikasan zakonodavni proces. U OEBS-ovim izveštajima o praćenju pridaje se posebna pažnja gore navedenim funkcijama Skupštine i daju preporuke, poput onih koje su navedene ovde u daljem tekstu, sa namerom da se poboljša praksa Skupštine i zakonodavni proces.

Skupština ima ključnu funkciju u obezbeđivanju nadzora Vlade, koji vrši preko sistema odbora, parlamentarnih pitanja i interpelacija. Parlamentarna pitanja, kao instrument parlamentarnog nadzora, predstavljaju značajan istražni mehanizam, koji ima za cilj da poslanicima obezbedi mogućnost da traže informacije o pitanjima od javnog značaja i Vladu učini odgovornom za svoje postupke. Preradom odredbi skupštinskog poslovnika o interpelacijama i parlamentarnim pitanjima za usmeni odgovor, od juna 2006. godine, značajno je po-

boljšala interakciju između Skupštine i Vlade. Pa ipak, u nekim slučajevima na pitanja poslanika odgovor nije dat na vreme, kako to zahtevaju pravila. Izveštaji OEBS-a za nadgledanje redovno prate sprovođenje parlamentarnih pitanja, interpelacija i izveštaja odbora, kao i njihov uticaj na odgovornost Vlade.

Prema novom Pravilu 26.11 „ako se na neko pitanje ne dobije odgovor u roku od dve plenarne sednice, to pitanje se objavljuje u biltenu Skupštine“. Međutim, pošto u biltenu Skupštine Kosova ne postoji deo namenjen pitanjima koja su podneta Vladi, do sada nije objavljeno nijedno pitanje na koje nije dat odgovor. Objavljivanje pitanja poslanika, na koja nije na vreme odgovoreno, u Skupštinskom biltenu, moglo bi da poveća odgovornost Vlade prema Skupštini.

Vidi 50. izveštaj OEBS-a o nadgledanju skupštine, član pod nazivom „Pitanja Vladi za usmeni odgovor“.

Skupštinski odbori su podneli svoje preporuke o nacrtima zakona koji su odobreni na drugom čitanju u toku perioda izveštavanja, znatno prekoračujući rok predviđen Pravilom 35.6. (Vodeći odbor izveštava Skupštinu o svojim preporukama najkasnije dva meseca nakon prvog čitanja nacrta zakona, osim ukoliko Skupština odobri produžetak roka), a da od Skupštine nisu zatražili produžetak roka. Skupštinski odbori bi trebalo da razmotre mogućnost ubrzanja postupka razmatranja nacrta zakona kako bi isti bili usvajani na vreme, kako je to predviđeno poslovníkom. Kašnjenja u razmatranju i odobravanju nacrta zakona naglašavaju potrebu za boljim planiranjem zakonodavnog programa između Skupštine i Vlade. Vidi 50. izveštaj OEBS-a o praćenju Skupštine, prvi paragraf, odeljak „Zakonodavni proces“

Preko ovih analitičkih izveštaja i preporuka, OEBS-ov mehanizam za praćenje treba da da doprinos razvoju efikasne i poštovane demokratske zakonodavne prakse u Skupštini, koja čini temelj funkcionisanja demokratskog društva na Kosovu.

Poslanik treba da bude poslanik!?

Intervju sa Sadudinom Berišom – Prvi potpredsednik Odbora za pravna, zakonodavna i pitanja Ustavnog okvira, sa pod-odborima za ravnopravnost polova, peticije i javne žalbe, i nestala lica.

Odbor za pravna, zakonodavna i pitanja Ustavnog okvira, ravnopravnost polova, peticije i javne žalbe je 18. jula 2007. godine razmatrao i odlučio da nastavi sa prvim čitanjem nacarta zakona o pravima i odgovornostima poslanika.

IPS: Šta je vaš Odbor uradio u pogledu zakona o pravima i odgovornostima poslanika?

Još od prvog zakonodavnog tela kosovske Skupštine, postojala je potreba za zakonom kojim se definišu prava i odgovornosti poslanika, zakonom koji bi imao za cilj da omogući poslanicima da razviju svoj identitet kao predstavnika građana Kosova, koji bi odredio njihova prava i dužnosti za vreme njihove javne funkcije i koji bi povećao njihovu odgovornost prema biračkom telu. Odbor za pravna, zakonodavna i pitanja Ustavnog okvira preduzeo je inicijativu za pisanje zakona o pravima i odgovornostima poslanika, u skladu sa Ustavnim okvirom i skupštinskim poslovníkom.

Odbor je zadužio radnu grupu za pripremanje verzije nacarta zakona uzimajući u obzir standarde, uslove i dešavanja na Kosovu, i modalitete koji se trenutno primenjuju u regionu. Procedura podrazumeva razmatranje i usvajanje od strane samih poslanika. Možda se čini da postoji sukob interesa, ali ne postoji drugi mehanizam koji može regulisati ovo polje. Skupština

Kosova će razmatrati i usvajati zakone.

Odbor i radna grupa su ispitivali kako je to pitanje rešeno u regionu i razmatrali smo opcije koje se primenjuju u Albaniji, Makedoniji, Crnoj Gori, Hrvatskoj i Sloveniji. Uskladili smo sve delove tih zakona za koje smatramo da se ovde mogu primeniti, u razvijanju statusa poslanika i u određivanju njihovih prava i dužnosti.

IPS: Koje su ključne stavke nacarta zakona, oblasti koje treba da uredi?

Nacrtom zakona treba sveobuhvatno regulisati pitanja u vezi: mandata poslanika, odnosa između poslanika i institucija centralne i lokalne vlasti, i prava na nadoknadu.

Imunitet će uveliko zavistiti od samog izbornog sistema. Zavisiće takođe i od nivoa imuniteta koji bi kosovska Skupština želela da usvoji, odvojeno od poslanika.

Verujem da će, na osnovu preuzetog pristupa, pitanje imuniteta biti puno jasnije nego što je to dosad bilo. U nacrtu zakona takođe se predviđaju uslovi za pitanje ukidanja imuniteta, postupci koje treba pratiti u tom slučaju i osnove na kojima imunitet poslanika može biti opozvan. Odbor je, najnovijoj verziji nacarta zakona koju je odobrio, takođe diskutovao o pitanju neslaganja funkcije sa angažovanjima poslanika u javnim i privatnim subjektima

uz utvrđivanje rešenja za ovo pitanje. O ovome će se više raspravljati na sednicama skupštinskih tela, vodećih odbora, odbora za budžet i same Skupštine

IPS: Da li na osnovu zakona poslanik može biti ministar?

Bilo je više diskusija o pitanju da li poslanik može biti ministar, ili da li se može angažovati u drugim službama ili vršiti dužnosti u nekom javnom ili privatnom subjektu. Nakon više diskusija, postignut je dogovor da poslanik treba da bude poslanik, i ne treba da dolazi u sukob interesa sa drugim mogućim pozicijama. Ovu verziju je podržala većina glasova u Odboru, ali može se desiti da se na budućim sednicama ove odredbe prerade, i da se pronade neki drugi oblik utvrđivanja uslova o pravima poslanika za eventualno obavljanje drugih funkcija.

IPS: Kakve su u nacrtu zakona odredbe o platama, troškovima i drugim naknadama za poslanike?

Pitanje prava na nadoknadu će biti rešeno utvrđivanjem jasnih kriterijuma vezanih za dužnosti koje poslanik treba da obavlja.

Takođe, ovim nacrtom zakona treba da se uredi pravo na penziju, što je pravo koje poslanici imaju prema vremenu koje provedu na funkciji; jedan, dva ili više mandata.

IPS: Da li postoje neka druga prava i dužnosti poslanika

utvrđene u ovom nacrtu zakona?

Sama činjenica da se bavimo pravima i odgovornostima poslanika podrazumeva da su prava i odgovornosti jasno definisani. Prva dužnost poslanika jeste da zastupa interese građana koji su ga izabrali i koji podržavaju njegov politički rad u toku četvorogodišnjeg mandata. Dostojanstveno zastupanje interesa građana i naravno sprovođenje politike za koju se glasalo, predstavljaju osnovnu i značajnu odgovornost.

IPS: Imate li šta dodati?

Ubeđen sam da je postojala potreba da se radi na ovakvom zakonu i da ga Skupština usvoji. Verujem da će ovaj zakon doprineti razvoju odgovornosti poslanika prema građanima, prema političkim subjektima koje predstavljaju, i uopšte, prema nacionalnim interesima, koje sa druge strane zastupa svaki poslanik u najvišem predstavničkom telu na Kosovu.

Ovaj zakon se ne odnosi samo na postojeće zakonodavno telo. Ovaj zakon ima za cilj da obezbedi definisanu pravnu osnovu i za treće zakonodavstvo, koje će proizići iz demokratskih izbora, kojom se uređuju prava i odgovornosti poslanika koji su dobili mandat slobodnim glasovima građana.

Artan Canhasi
misija OEBS-a na Kosovu

Potrebno je pokazati zrelost

Intervju sa Vesnom Jovanović, članom Poslaničke grupe SLKM-GIS

ASI: Kako ocenjujete saradnju sa članovima albanskih političkih partija?

VJ: Zvanično, saradnja ne postoji u nekoj velikoj meri, postoji saradnja više na ličnom nivou. Većina nas iz Srpske liste i članovi albanskih političkih partija se poznajemo već više godina, ovo nam je drugi mandat, tako da na tom polju postoji saradnja i jedan korektan odnos, ali to je u većini slučajeva iza očiju javnosti.

ASI: Da li poslanici manjinskih partija u Skupštini Kosova saraduju?

VJ: Ja sada moram da kažem nešto, bojim se da ću možda iziritirati neke nealbanske i nesrpske zajednice, ali to je istina; ranije dok smo mi učestvovali u radu skupštine, 99% poslanika iz manjinskih zajednica, mislim na Turke, Bošnjake, Aškalije, Egipćane i ostale, glasali su onako kako glasa većina, bez obzira što neki od zakona nisu bili prilagođeni potrebama manjinskih zajednica - da li pod pritiskom ili iz straha, o tome ja ne mogu da sudim, ali je činjenica da manjinske zajednice (nealbanske i nesrpske) u Skupštini glasaju kao albanske stranke. I tu dolazimo do Ahtisarijevog predloga, gde on predviđa, navodne, zaštitne mehanizme za manjinske zajednice kada je reč o preglasavanju, međutim baš zbog iskustva koje nam

je pokazalo da poslanici iz ostalih zajednica u većini slučajeva glasaju kao albanska većina, srpska zajednica je tražila izuzeće iz tog i takvog „manjinskog“ paketa, jer ukoliko mi pokušamo da zajedno sa ostalim manjinskim zajednicama (nesrpskim i nealbanskom) ostvarimo neko svoje pravo ili da se izborimo za

zaštitu naših suštinskih interesa, bojim se da ćemo opet biti manjina u manjini, jer su naši interesi, očigledno, različiti.

ASI: Kada već govorimo o Atisarijevom planu, šta on podrazumeva i šta bi on značio za srpsku zajednicu u gnjilanskom regionu?

VJ: Govorimo u vremenu,

kada će, ja se nadam, Ahtisarijev plan biti ozbiljno i suštinski revidiran. Doduše, moram reći da u tom planu postoje i neki praktični predlozi koji mogu biti od koristi zajednicama, ali se bojim da se nije vodilo računa o načinu primene plana, o implementaciji. Većina misli da se radi o ustupcima srpskoj zajednici,

što nije dobro. Međutim, postoji jedna ogromna siva zona između onoga što je napisano i buduće implementacije, koja je na lokalnom nivou vrlo teško sprovodljiva. Tu se radi uglavnom o seoskim opštinama, ruralnoj sredini bez odgovarajuće infrastrukture i odgovarajućih ljudi koji će to poneti, jer naša elita je u velikoj meri otišla 99', tu ne računam severni deo Mitrovice, i bojim se da Ahtisarijev plan nije u dovoljnoj meri uzeto u obzir mnoge realnosti koje sada vladaju na Kosovu. Početak primene Ahtisarijevog predloga, u ovoj formi u kojoj je sada dat ne bi mogao da krene, najmanje šest meseci do godinu dana. PIS i međunarodna zajednica nemaju konkretan plan kako će se ovde uspostaviti opština. Po prirodi stvari to bi bio posao Ministarstva za lokalnu samoupravu. Koliko ja znam tamo je već nekoliko zakona o reformi lokalne samouprave na čekanju. Predstavnicima srpske zajednice ne znaju šta sadrže nacrti tih zakona, niti smo bili pozvani da damo svoje sugestije na izradu tih nacrti i time se stara praksa Vlade i Ministarstava - da u radnim grupama za izradu zakona nema Srba - nastavlja. Reforma lokalne samouprave je vrlo važna za nas i mi bi smo voleli da imamo svog predstavnika u toj radnoj grupi, ne nekoga koga odredi ministar, nego nekog koga ćemo mi delegirati.

ASI: Šta bi za meštane Parteša značila decentral-

izacija? Šta bi meštani dobili time?

VJ: U startu bi dobili jednu psihološku sigurnost. Tu na početku ne bi bilo neke materijalne dobiti, ali psihološka sigurnost je važna. U svetlu ovih pregovora gde je prisutna velika doza nesigurnosti, nedoumice oko toga šta će biti i kako dalje, dobijanje opštine označavalo bi kakvu-takvu sigurnost i nadu da Srbi mogu da organizuju svoj život. Međutim ja znam da će to biti težak i mukotrpan posao jer treba početi nešto, ne od nule. Kao drugo, to bi značilo da ljudi odavde ne bi više morali ići u Gnjilane za dokumenta, dozvole i razne uplate. Značilo bi isto i smanjenje troškova. Ja se nadam da će, samim tim što ćemo biti u fokusu interesovanja međunarodne zajednice, Beograda, ali i Privremenih institucija samouprave, ovde doći do nekih značajnijih ulaganja. Mi smo i ranije radili i sada radimo na razvojnim projektima koji su, ja mislim doprineli da Parteš bude opština. Pristali smo da budemo i pilot projekat, da vidimo na svojoj koži kako će to izgledati i da se učimo na sopstvenim greškama, i ako postoje greške u Privremenim institucijama da ukažemo na njih. Nismo se mogli dogovoriti sa Ministarstvom za lokalnu samoupravu i PIS-om, a izostala je i odgovarajuća podrška UNMIK-a. Za taj proces imali smo značajnu podršku svih kancelarija u Prištini, međutim na kraju, Privremene institucije nisu htele da pristanu da Parteš

bude jedna kompaktna sredina što smo mi tražili. Ta celina bi bila povezana školstvom, zdravstvom, putevima, kulturom pa čak i rodbinskim vezama, što bi je na neki način činilo održivom

ASI: Šta bi bili glavni izazovi u sprovođenju plana decentralizacije?

VJ: Još juče, a ne danas je neko trebao da napravi konkretan plan kako poboljšati npr. infrastrukturu u budućim srpskim opštinama. Bez obzira što konačan dogovor nije postignut, u 70% slučajeva se zna gde će biti nove opštine, a iako ne budu, ionako treba ulagati u te stvari. Mora se napraviti plan sa odgovarajućim principima o tome koji bi ljudi vodili taj proces uspostavljanja novih opština. Danas u lokalnoj vlasti imamo ljude koji su izabrani 2002. godine, kojima je odavno istekao mandat. Da li će oni biti zaduženi za to ili ćemo imati nove izbore u novembru ili decembru, da li ćemo svi ići na lokalne izbore i onda imati predstavnike koji će uspostaviti opštine, da li će to biti stranački, nestranački ljudi, to nigde ne piše. OSCE radi na mnogim treninzima za stvaranje kvalitetnijeg ljudskog resursa, oni bi mogli da počnu da rade bar na planiranju kako to i sa kim da sprovode

ASI: Pored dešavanja vezanih za status Kosova, Kosovu predstoje i novi izbori. Kakav je stav SLKM o predstojećim izborima i da li ćete vi pozvati glasače da izađu na izbore?

VJ: Kao što znate, SLKM je koalicija koju čine SDP, DS i SPO. Od te tri partije, sada je u Beogradu na vlasti samo DS. Mi ćemo verovatno morati partijski odlučivati, mada bih ja volela da o tome odlučujemo kao koalicija, ili još bolje kao sve srpske partije, koje egzistiraju ovde, zajedno i ukoliko je to moguće da izađemo kao jedna zajednička koalicija. Ukoliko to ne bude bilo moguće, stav SDP-a je da treba ići na izbore, lokalne i centralne i mislim da se oni trebaju održati u istom terminu.

ASI: Imate li neku poruku za čitaoce našeg magazina?

VJ: Sada ću parafrazirati predsednika SLKM-a o tome šta raditi u trenutku kada status bude rešen. Šta god bila i kakva god bila odluka o statusu, poruka je da ljudi ništa ne odlučuju taj dan, ni Srbi ni Albanci. Znači da ne idemo za našim balkanskim mentalitetom da odmah pokazujemo sve emocije kakve god one bile, nego da ostanemo kući i u krugu svoje porodice pokušamo da trezveno razmislimo o tome šta dalje. Mislim da smo imali dosta prilika, i mi i Albanci, da izrazimo emocije u pozitivnom ili negativnom smislu, a da je sada došlo vreme da pokažemo zrelost.

*Intervju vodilo
Mario Maglov,*

koordinator Centra za informisanje zajednica, OJI-UNMIK u saradnji sa Misijom OEBS-a na Kosovu

Izveštaj o ljudskom razvoju na Kosovu – bliži ljudima

Nora Ahmetaj – UNDP Kosovo

Izveštaj o ljudskom razvoju je jedan nezavistan izveštaj i posebna godišnja publikacija koju priprema Razvojni program Ujedinjenih nacija (UNDP). Svaki izveštaj o ljudskom razvoju predstavlja podatke i analizu za utvrđivanje planova, i skreće međunarodnu pažnju na probleme i proceduralne mogućnosti koje ljude stavljaju u centar strategija za rešavanje trenutnih problema razvoja – kao što su ekonomski, socijalni i kulturni.

S druge strane, nacionalni izveštaji o ljudskom razvoju koriste pristup globalnog izveštaja o ljudskom razvoju na nacionalnom nivou, stavljajući ljudski razvoj u prvi plan nacionalne politike. Nacionalni izveštaji o ljudskom razvoju predstavljaju mehanizam za analizu politike, kojim se odražavaju prioriteta ljudi, jačaju nacionalni kapaciteti, uključuju nacionalni partneri, utvrđuje nepravda i ocenjuje ostvareni napredak.

Prvi izveštaj o ljudskom razvoju na Kosovu objavljen je 2002. godine. Batio se Kosovom nakon sukoba i u njemu je ocenjeno uvećanje spremnosti građana da traže odgovornost od ljudi koji donose odluke. U ovom izveštaju je takođe po prvi put namera bila da se izračunaju razvojni pokazatelji, kao što su indeks ljudskog razvoja, indeks razvoja prema polu i indeks siromaštva ljudi.

U drugom izveštaju o ljudskom razvoju, koji je objavljen 2004. godine, navedeni su

podaci o ljudskom razvoju na opštinskom nivou i prvi indeks učešća, kojim su odraženi nivoi građanskog i političkog učešća svih etničkih grupa po opštinama u seoskim i gradskim sredinama Kosovu.

Treći izveštaj o ljudskom razvoju na Kosovu objavljen je 2006. godine, i bavio se mladim ljudima na Kosovu i naglasio probleme sa kojima se pripadnici ove određene grupe suočavaju od završetka sukoba iz 1999. godine.

Pošto je četvrti izveštaj o ljudskom razvoju na Kosovu u fazi pripreme, i treba da pruži mogućnost da se shvati potreba za energičnim razvojem i veza između socijalne dimenzije i energije, u ovom tekstu će radije biti navedene neke od preporuka koje se mogu naći u Izveštaju, koji je objavljen 2006. godine, a koje se odnose na mlade.

Imajući na umu da je skoro polovina kosovske populacije mlađa od 25 godina i da je

oko 21 procenat te populacije starosne dobi od 15 do 25 godina, izazovi koji se odnose na politički, ekonomski i socijalni razvoj tokom trenutnog perioda tranzicije, prvi su i najvažniji izazovi za mlade ljude na Kosovu, koji predstavljaju buduće kosovske radnike, poslovne ljude, roditelje, građane i lidere.

Obrazovanje, zaposlenje, zasnivanje porodice i obavljanje građanskih dužnosti, bile su neke od važnih komponenti ankete obavljene sa mladim ljudima na Kosovu, a koja je imala za cilj da proceni njihove probleme, od detinjstva do punoletstva, sa društvenom odgovornošću i ulogom u društvu tokom perioda tranzicije. U isto vreme, ovi problemi su analizirani unutar izazova tranzicije sa kojima se Kosovo suočava prilikom razvoja demokratskih institucija, slobodne tržišne ekonomije i pitanja, kao što su nedefinisana politička budućnost.

U Izveštaju se naglašava da su obrazovanje i zaposlenje dve komponente koje najviše imaju uticaja na polovinu stanovništva na Kosovu – odnosno mlade ljude. Pošto je za svako društvo obrazovano stanovništvo veoma značajno za društveni i privredni razvoj, pitanje obrazovanja ne bi trebalo da bude viđeno samo kao priprema mladih za tržište rada, nego bi trebalo da predstavlja jedan nacionalni cilj u čije ostvarenje treba svi da se uključe.

Kosovski UNDP je održao

dva sastanka sa poslanicima Skupštine Kosova kako bi se naglasila važnost mladih, i poslanicima mnogo bliže predočio problem koji zahteva sistematičnu analizu i dodatne napore svih segmenata vlade i društva. Cilj jednog od sastanaka bio je da se pred poslanički odbor za obrazovanje iznesu izazovi u sistemu obrazovanja, dok je drugi sastanak, koji je održan 27. juna, bio zajednički sastanak poslanika i predstavnika svih agencija Ujedinjenih nacija, koji su tada predstavili Milenijumske razvojne ciljeve i razgovarali o problemima mladih. Osim toga, neki od najvažnijih zaključaka i preporuka u Izveštaju o ljudskom razvoju na Kosovu uglavnom se odnose na komponente obrazovanja i zaposlenja.

Unapređenje sistema za proveru kvaliteta, uspostavljanje nacionalnog kvalifikacijskog okvira koji je usklađen sa Evropskim kvalifikacijskim okvirom, jačanje koncepta učenja van formalnog sistema obrazovanja, povećanje finansiranja koje je direktno povezano sa izgradnjom kapaciteta ljudskih resursa, samo su neke od preporuka koje se odnose na obrazovanje mladih na Kosovu, a koje treba da se ostvare od strane svih uključenih aktera koji rade zajedno.

Pošto mladi ljudi čine ogromnu većinu onih koji stupaju na tržište rada, i uzimajući u obzir nedostatak veština koje poseduju i nedostatak mogućnosti za zaposlenje, zaposlenje ostaje još jedan glavni problem s kojim se mladi na Kosovu suočavaju.

Podržavanje akcionog plana za mlade (2007–2010) i akcionog

plana za zapošljavanje mladih na Kosovu (2007–2010), pružanje pomoći prilikom donošenja odluka vezanih za karijeru, korišćenje potencijala privatnog preduzetništva, omogućavanje pogodnijih uslova za zaposlenje u javnoj upravi, pružanje prilika za stručno obrazovanje i efikasno koordinisanje donatorske podrške, samo su neki od predloga koji proističu iz Izveštaja o ljudskom razvoju na Kosovu, a to su predlozi koje svi treba da shvate veoma ozbiljno, a pre svega vlada Kosova. Nezaposleni mladi ljudi na Kosovu vide vrlo malo mogućnosti za zaposlenje, i smatraju da institucije na lokalnom i centralnom nivou ulažu vrlo malo napora kako bi im pomogle da pronađu posao.

Svi mladi zaposleni i nezaposleni ljudi na Kosovu veruju da su potrebni kosovskim institucijama, ali su stalno razočarani mogućnostima koje te institucije nude. Oni koji su optimisti veruju da će tokom vremena takve prepreke biti prevaziđene. Oni koji su manje optimisti, a njih je znatna većina nisu toliko sigurni u to. Oni smatraju da su trenutni problemi u oblasti zaposlenja veoma rasprostranjeni, i da zato čine emigraciju veoma primamljivim izborom; zabrinjavajuća je činjenica da otprilike 50% mladih ljudi ima želju da emigrira van Kosova.

Kako bi se sprečio odliv mozgova sa Kosova trebalo bi da se sve institucije iznesu svoja mišljenja za pronalazjenje strategija za poboljšanje obrazovanja i o povećanju mogućnosti zaposlenja mladih ljudi na Kosovu. Što pre to bolje.

Dobrodošlica Karlu Bindi, direktoru NDI-ja

Nakon dve godine rada na mestu stalnog stručnjaka za Skupštinu i zamenika direktora za program NDI-ja u Jemenu, Karlo Binda dolazi da radi u ovom institutu na Kosovu. Pre nego što je u dobio stalno mesto u Institutu, Bindu je Vlada Saskačevana poslala da radi kao direktor za međuvladine poslove u Kraljevskoj komisiji za buduću zdravstvenu negu u Kanadi. Dok je bio u vladi kanadske provincije Saskačevan, radio je kao specijalni savetnik premijera. On ima iskustva i u organizovanju izborne kampanje i stranke na opštinskom, pokrajinskom i nacionalnom nivou, i to sa kanadskom Novom demokratskom strankom. Dok je bio u Jemenu, Binda je sa Parlamentom Republike Jemen vodio projekat za razvoj kapaciteta zakonodavnog tela. Osnovao je i Nacionalno udruženje za globalnu organizaciju parlamentaraca protiv korupcije u Jemenu, razvio mreže za odgovornost i razvoj politike u okviru države i redovno radio sa premijerima, akademikima i političkim akterima na Srednjem istoku. Bindi će se ovog leta na Kosovu pridružiti njegova porodica.

Franklin de Vriz
misija OEBS-a na Kosovu

Kosovski poslanici u Parlamentarnoj skupštini NATO-a

Dr. Ferid Agani, Partija pravde

Dugoročna posvećenost kosovskih političkih institucija da postanu deo zapadno evropskih i severnoatlantskih integracija postaje realnost. Delegaciju Skupštine Kosova, koju je uz podršku misije OEBS-a na Kosovu, u goste pozvala Parlamentarna skupština NATO-a, činili su: Naim Maljoku, (Alijansa za budućnost Kosova), Ferid Agani, (Partija pravde) i Husnija Bešković, (koalicija "Vakat"), koji su učestvovali na 8. Novom programu parlamentaraca, koji je u periodu od 8. do 12. jula 2007. godine u organizaciji Parlamentarne skupštine NATO-a održan u Briselu u Belgiji.

Među učesnicima je bilo sedam delegacija poslanika iz država članica: Estonije, Latvije, Litvanije, Poljske, Rumunije, Slovenije i Španije, šest pridruženih delegacija iz Bosne i Hercegovine, Gruzije, Moldavije, Srbije, Ruske Federacije, Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, Udružena mediteranska delegacija iz Jordana, jedan predstavnik Evropskog parlamenta (pododbor za bezbednost i odbranu) i tri parlamentarne delegacije koje su bile pozvane kao gosti: kosovska Skupština, pakistanski Senat i avganistanska narodna skupština.

Program je uspešno organizovao i vodio međunarodni

sekretarijat Parlamentarne skupštine NATO-a.

Petodnevni program pružio je izuzetnu priliku kosovskim poslanicima. Prisustvovali su različitim izlaganjima i vodili razgovore sa najvišim vojnim i političkim rukovodstvom NATO-a, koji je predvodio general Džon Kradok, Vrhovni komandant NATO snaga u Evropi (glavni vojni štab NATO-a SHAPE u Monsu), i Jap de Hop Šefer, Generalni sekretar NATO-a (politički glavni štab u Briselu).

Najvažnije teme izlaganja i razgovora bile su:

- Uloga parlamentarne skupštine NATO-a i njena organizaciona struktura (odbori, pododbori, radne grupe, administrativno osoblje);
- Način na koji Skupština radi, uključujući finansijska pitanja;
- Programi partnerstva i saradnje: Rose-Roth seminari kao centralni deo rada Skupštine; novi parlamentarni programi; Transatlantski parlamentarni forum, Specijalna mediteranska grupa, Istambulska inicijativa za saradnju posvećena širem regionu Bliskog istoka;
- Članstvo Skupštine, sastavljeno od 26 delegacija država članica i 16 pridruženih delegacija;

- Politička i operativna uloga NATO-a;
- Odnosi NATO-a sa Rusijom;
- Protivraketna odbrana;
- Nuklearna politika NATO-a;
- Partnerstvo za mir i države koje nisu članice;
- Reforma sektora bezbednosti i parlamentarna pomoć;
- Odnosi između NATO-a i EU;
- Javna diplomatija NATO-a.

Vreme predviđeno za pitanja i komentare je bila prilika da svaka od zemalja predstavi određene stavove o relevantnim pitanjima. Kosovska delegacija je naglasila volju, motivaciju i spremnost kosovskog društva i institucija da, kao ravnopravni partner NATO saveza, preuzme svoj deo odgovornosti za mir i stabilnost u regionu. Uvaženi zvaničnici ocenili su komentare i izjave naše delegacije kao konstruktivni i produktivni doprinos uspehu Programa.

Ovom prilikom, delegacija Skupštine Kosova je izrazila posebno interesovanje za učešće u Rose-Roth programu kao i da sledeće godine organizuje jedan od seminara iz ovog programa u Prištini. Osim toga, izraženo je interesovanje za organizovanje posebnog programa obuke za članove skupštinskog odbora za bezbednost. Simon Lun, Generalni sekretar Parlamentarne skupštine NATO-a i

njegovo osoblje pozdravili su i podržali obe inicijative.

Važna karakteristika Programa bila je uspostavljanje kontakata kao osnove za buduće zvanične odnose sa delegacijama koje učestvuju.

Uspešno učešće u ovoj parlamentarnoj skupštini NATO-a pokazalo je da se Kosovo već nalazi na putu da postane jedna nezavisna i suverena država koja je čvrsto integrisana u zapadnoevropske i severnoatlantske političke i vojne strukture. Spremnost NATO-a i motivisanost Kosova da se integriše u njegove strukture, nije dovedena u pitanje. Očigledno je da kosovske institucije pokazuju isti nivo posvećenosti kao i ostale države. Sada je na međunarodnoj zajednici da omogući, što je pre moguće, neodloživi, održivi, nezavisni i suvereni politički status za Kosovo, mobilizujući na taj način kreativne i konstruktivne političke resurse unutar našeg društva, i da u isto vreme od kosovskih institucija zatraži da ostvare neophodne političke i vojne standarde kako bi Kosovo postalo član prosperitetne NATO porodice.

Ljubazni poziv za ravnopravno učešće naše delegacije u svim delovima ovog Programa zaslužuje duboko poštovanje, a posebna zahvalnost se stoga upućuje međunarodnom sekretarijatu Parlamentarne skupštine NATO-a, kao i OEBS-u, koji je omogućio ovu posetu.

Skupština Kosova – sa tačke gledišta poslanika

Rinor Beka, Nacionalni demokratski institut (NDI)

U cilju utvrđivanja institucionalnih nedostataka, potreba poslanika i određivanja prioriteta među ovim potrebama, Nacionalni demokratski institut (NDI) preduzeo je ispitivanje širokog obima posredstvom koga izražava utiske i ubeđenja poslanika u vezi sa funkcionisanjem Skupštine Kosova. U sklopu ovog ispitivanja, obavljani su intervjui sa 86 poslanika Skupštine Kosova, iz redova svih političkih partija predstavljenih u Skupštini. Podaci prikupljeni tokom ovog ispitivanja doveli su do interesantnih zaključaka, u kojima su utvrđena prioritetna pitanja na koja treba odgovoriti u nastojanju da se poboljša efikasnost rada Skupštine. U nastavku ćemo otkriti neka od ključnih pitanja istaknuta od strane poslanika.

Poslanici su ocenili kao ključni problem u odgovarajućem funkcionisanju Skupštine Kosova nedovoljnu podršku za poslanike, što uključuje uslove rada, loše usluge, nepostojanje prostorija za rad i nedostatak pomoćnika. Od 86 intervjuisanih, 67 poslanika pomenulo je neophodnost uspostavljanja novog Odeljenja za analizu i pravne savete. Poslanici su takođe istakli potrebu uspostavljanja sektora za budžetsko-finansijsku analizu, i sektora za zakonodavno istraživanje.

Poslanici Skupštine Kosova smatraju da je promena izbornog sistema neophodna kako bi se poboljšao kvalitet zastupanja u Skupštini. Od intervjuisanih poslanika, 65% je reklo da podržavaju proporcionalan izborni sistem sa otvorenim listama, 21% podržava kombinovani ili čisto većinski

sistem, dok 14% uopšte ne bi menjalo postojeći sistem. Poslanici su izneli da bi izmena izbornog sistema poboljšala redovnu komunikaciju poslanika sa njihovim biračima. Za 46% najpoželjniji oblik komunikacije sa građanima predstavlja otvaranje kancelarija za poslanike u njihovim rodnim gradovima, dok su istovremeno naglasili neophodnost institucionalne finansijske pomoći od Skupštine.

U smislu ovlašćenja, mehanizama i kapaciteta Skupštine Kosova da vrši efektivan nadzor rada izvršnog ogranka vlasti, postoje različita ubeđenja poslanika, koja zavise od političkog subjekta kome oni pripadaju. Više od 35% intervjuisanih poslanika, koji su uglavnom pripadnici partija na vlasti, veruje da Skupština Kosova poseduje adekvatna ovlašćenja za nadzor izvršnog ogranka vlasti, kao i kapacitete neophodne za njegovo vršenje.

Od 86 intervjuisanih poslanika, 83 smatra da je uvođenje vremena za parlamentarna pitanja i drugih mehanizama poboljšalo kvalitet nadzora. Međutim, takođe su izneli da postoje veliki izazovi u jačanju nadzorne uloge Skupštine, posebno u sprovođenju Vladinog budžeta.

U vezi sa postojećim elektronskim sistemom za vođenje dokumentacije, iako je isti jednostavan za upotrebu, 43% poslanika izjavilo je da postoji potreba za dodatnom obukom o korišćenju ovog sistema. Oko 25% poslanika iznelo je da ovaj sistem ne sadrži relevantne informacije, te se samim tim i ne koristi toliko puno.

Transparentnost u Skupštini

Otvaranje Skupštine Kosova prema građanima i razvoj odnosa između poslanika i građana takođe je ocenjen kao

jedan od prioriteta na kome treba raditi. Dan Skupštine, kao unapred utvrđen datum kada Skupština otvara svoja vrata za građane podržalo je 52% poslanika, dok su drugi predložili organizovanje redovnih poseta učenika, studenata i običnih građana i osmišljavanje različitih kulturnih aktivnosti u prostorijama Skupštine.

Rezultati ovog ispitivanja pokazali su da je neophodno odgovoriti na pitanja istaknuta od strane poslanika kako bi se poboljšala efikasnost poslovanja Skupštine. Ove zabrinutosti moraju biti uzete u obzir, posebno sada, kada se radi na predviđanjima za predlog budžeta Skupštine Kosova za 2008. godinu. Poslanici su pozdravili inicijativu pokrenutu za sprovođenje ovog ispitivanja, i izrazili su potrebu da se slična ispitivanja sprovedu na periodičnoj osnovi.

Uvećanje sposobnosti za sistematično i usklađeno pisanje zakona

Alfons B. Lence, projekat koji finansira EU - Dalja podrška Skupštini
Dženifer Ober, OEBS-ov viši savetnik za Skupštinu

Sistematično pisanje zakona i propisa dovodi do donošenja boljih zakona. Odnosno, zakona koji su jasni, nedvosmisleni, koherentni i jednoobrazni. Ovi kvaliteti podržavaju zakonski okvir tako što obezbeđuju da građani budu obavešteni o svojim pravima i odgovornostima prema zakonu i omogućavaju sudovima da lakše rešavaju prema odredbama zakona umesto da vrše zakonodavne kompetencije. Mada ne postoji jedinstveni model za pisanje zakona i propisa, postoje smernice koje se mogu koristiti bilo da se zakoni pišu u Prishtině/Prištini, Briselu ili Vašingtonu. Ove smernice, sa tehničkim tehnikama pisanja, ali i princip hijerarhije zakona, usklađivanje zakona sa pos-

tojećim zakonskim okvirom i kodifikacijom, mogu da stvore jednu osnovu da bi ogranci vlade sistematski i koordinisano pisali zakone.

Konsolidacija jednog pristupa pisanju zakona i propisa naročito je važna na Kosovu, zbog njegovog komplikovanog pravnog poretk, koji obuhvata UN, UNMiK, kosovsku vladu i skupštinu; još ako se ovome dodaju Ustavni okvir i specifični međunarodni instrumenti za ljudska prava sa kojima svi zakoni moraju da se usaglase, onda je lako videti zašto na Kosovu pisanje zakona može biti komplikovano, zbunjujuće i da oduzima mnogo vremena. Odlaganja i problemi u fazi pisanja, imaju posledice po čitav zakonodavni proces. Sa

boljim pisanja zakona, može se poboljšati čitav zakonodavni proces.

U tom cilju je projekat, koji finansira EU - Dalja podrška kosovskoj Skupštini, a vode Evropska agencija za rekonstrukciju i OEBS-ova jedinica za centralnu Skupštinu, od 9. do 13. jula 2007. godine bio domaćin programa obuke o "Smernicama za pisanje zakona i propisa". Opšti cilj obuke bio je da se učvrste održivi kapaciteti za pisanje zakona u institucijama u Skupštini. Naročiti zadatak obuke bio je profesionalno i tehničko usavršavanje odseka za odbore pravne službe sekretarijata skupštine i jačanje veza sa službama za pravnu pomoć u premijerovom kabinetu sa pravnicima iz ministarstava. Pored funkcionera iz ovih institucija, obuci su prisustvovali i pomoćnici odbora iz NDI-ja i OEBS-a, koji skupštinskim odborima pomažu prilikom razmatranja zakona. Na obuci su predavali Dženifer Ober iz OEBS-ove misije na Kosovu, Andrea Kerstges iz nemačke Skupštine i Alfons B. Lence iz projekta Dalja podrška kosovskoj Skupštini, koji finansira EU.

Učesnici su pohađali trodnevni kurs, koji se sastojao od tri jedinice: podrška odborima, tehničko pisanje zakona i politika i proces

približavanja EU. Tokom poslednja dva dana kursa učesnici su imali praktični deo nastave u kome su morali da izaberu jedan postojeći nacrt zakona i da ga obrade kroz čitav zakonodavni postupak, počevši od faze utvrđivanja politike. Od učesnika je traženo da prate upitnik SIGMA OECD-a (Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj), a to je jedan praktični instrument za sve subjekte u zakonodavnom postupku. Konkretno, u ovom upitniku nalaze se pitanja o samom zakonu, kao na primer, da li postoji neka bolja politička alternativa? — ali se tu ispituju i pitanja organizacije i kadrova, zajedno sa onim o približavanju ovog zakona evropskom pravu (*acquis communautaire*).

Tokom obuke je postalo jasno da je moguće postići efikasiju u delotvorniju obradu zakona, sa zakonima koji su kao prioritet određeni u vladinom zakonodavnom planu, akcionom planu Evropskog partnerstva i zakonodavnom planu iz Ahtisarijevog paketa.

U konačne zaključke koje su izneli učesnici spadaju: priznanje da Skupština i vlada treba ne samo bliže, nego i ranije, da sarađuju u zakonodavnom postupku; da o političkim alternativama zakonima treba češće raspravljati; da javnost i građansko društvo treba više da učes-

tvuju u zakonodavnom postupku, i da na Kosovu treba da se uspostavi jedan usklađeni, dosledan model pisanja zakona, zasnovan na postojećim smernicama EU.

U ovom cilju će EAR i OMik podržati jednu tehničku radnu grupu sastavljenu od vladinih i skupštinskih interesnih strana radi donošenja takvih smernica. Važnost organizovanja tehničke radne grupe sa funkcionerima iz vlade i skupštine jeste u neophodnosti zaštite zakonodavnog postupka. Radna grupa treba da donese komplet zakonodavnih smernica, koje će sve interesne strane koristiti u zakonodavnom postupku, zatim treba da uspostavi mehanizam za stalno proveravanje i praćenje obrade zakona, i treba uspostaviti mehanizam za proveru zakona i obezbeđivanje njihove standardizacije i usklađenosti sa postojećim zakonskim okvirom. Ova radna grupa takođe će raspravljati o načinima za uvećanje rane razmene dokumenata između pravnih službi u okviru PIS-a.

U zaključku, veliki broj subjekata svaki dan pred PIS postavlja sve više zahteva vezanih za pisanje zakona visokog nivoa i sa sve kraćim rokovima. Sistematizacija pisanja zakona poslužiće da se konsoliduje zakonodavni postupak, što će dovesti do efikasnije upotrebe resursa, bržeg, efikasnijeg postupka donošenja zakona, i jasnih, nedvosmislenih, koherentnih i jednoobraznih zakona, koje je lakše sprovesti i pratiti. Korist za Vladu, sudstvo i građane je neprocenjiva.

Moje iskustvo nakon šest meseci stažiranja u Skupštini Kosova

Ljabinot Smakaj, stažista u poslaničkoj grupi kosovske demokratske stranke (PDK)

U poslednjih šest meseci, od početka februara do kraja jula, radio sam kao stažista za poslaničku grupu PDK u kosovskoj Skupštini. Ovo stažiranje bilo je lično i profesionalno iskustvo zahvaljujući kojem sam stekao dragoceno znanje i iskustvo i bio direktno angažovan na sledećim pitanjima:

- uključenje i uspostavljanje odnosa sa poslanicima Skupštine,
- učešće u radnim grupama poslaničkih odbora,
- učešće u pisanju, dostavljanju i obradi pisama,
- učešće, u svojstvu posmatrača, na sednicama Skupštine,
- postupci komunikacije i sprovođenje internog parlamentarnog reda.

Želim da se OEBS-u i poslaničkoj grupi PDK zahvalim što su mi pružili ovu veoma korisnu priliku. Zahvaljujem se i mojim kolegama stažistima, koji su sa mnom radili tokom ovog perioda, u kojem sam stekao novo znanje i iskustvo, i bio angažovan u parlamentarnom životu Kosova.

Imam dosta toga da kažem o svim gore pomenutim oblastima, ali ću spomenuti samo najvažnije utiske u vezi sa njima.

Skupština Kosova je uspostavljena 2001. godine nakon prvih parlamentarnih izbora, i od tada, iako se radi o relativno kratkom vremenskom periodu, daje dobre rezultate u razvoju parlamentarnog života u okviru sadašnjeg pravnog, političkog i ustavnog sistema.

Na mene je poseban utisak

ostavilo to što sam mogao direktno da posmatram parlamentarnu praksu u našoj Skupštini, odnosno kako ona funkcioniše, kakva su interna pravila, kakav je njen sastav i kako funkcionišu predsedništvo, poslaničke grupe i odbori, kako se usvajaju zakoni, kako se pripremaju zahtevi za interpelacije vladinih ministara itd.

Kao deo svog iskustva pomenuo bih i uticaj Skupštine na vršenje političko-parlamentarne kontrole nad Vladom.

Vredi spomenuti da će mi stečeno znanje o funkcionisanju parlamentarnog života pomoći u budućoj advokatskoj karijeri. Ovo praktično iskustvo odlično se nadovezalo na zakonsku i parlamentarnu teoriju koju sam studirao na Univerzitetu u Prištini.

Uveren sam da je, pored stručnog usavršavanja i doprinosa mojoj zrelosti, na moje ponašanje i poštovanje osnovnih pravila parlamentarnog i intelektualnog života, dubok uticaj imalo i parlamentarno okruženje, pravila sastanaka i red diskusija u salama za sastanke poslaničkih odbora.

Želeo bih da izrazim želju da se nastavi sa ovim programom stažiranja, koji podržavaju OEBS i Skupština Kosova, jer smatram da bi za sve moje kolege koje studiraju ovo predstavljalo jedno dragoceno iskustvo.

Izjava misije IPS-a

Inicijativa za podršku Skupštini (IPS) je mehanizam za saradnju organizacija koje su povezane demokratskim programima za podršku skupštine Kosova, pokušavajući da ojačaju Skupštinu Kosova i da je učine profesionalnijom. Rad IPS-a je usredsređen na demokratsku i političku kulturu zasnovanu na prihvatanju i poštovanju demokratskih procedura, transparentnosti i odgovornosti narodu, razvoju i sprovođenju zakonite politike, izvršnog nadzora, poštovanju višejezičnosti i učešću u regionalnim i parlamentarnim kontaktima.

Partneri IPS-a dele informacije i koordinišu programima u toku identifikacije potreba koje su u direktnoj vezi sa Skupštinom. Kao koordinator za IPS, OEBS misija na Kosovu povezuje sve partnere IPS-a i saziva redovne sastanke u saradnji sa predstavnicima skupštine. Bilten IPS-a pruža informacije širokoj domaćoj i međunarodnoj javnosti, o razvoju u Kosovskoj skupštini kao i o programima IPS-a.

Trenutni učesnici IPS-a:

Fridrih Ebert Štiftung (FES), Konrad Adenauer Štiftung (KAŠ), Projekat parlamentarne prakse na istoku i zapadu (PPPZ), Evropska agencija za rekonstrukciju (EAR) u saradnji sa Konzorcijumom parlamenata Francuske, Nemačke, Belgije, Slovenije i Međunarodnim institutom za odbranu sa sedištem u Parizu, Američka agencija za međunarodni razvoj (AAMR) u saradnji sa Nacionalnim demokratskim institutom, Program Ujedinjenih Nacija za razvoj (PUNR) u saradnji sa Međuparlamentarnom unijom (MPU), OEBS misija na Kosovu i Kosovska skupština.

ASSEMBLY SUPPORT INITIATIVE
NEWSLETTER

Uredničko veće:

Ramë Manaj, Skender Durmishi, Sven Lindholm, Alfons Lentze, Edmond Efendija, Krenar Loshi, Artan Canhasi, Franklin De Vrieze.

Lektor: Anna Richards, Chris Cycmanick

Grafika i dizajn: Shpend Kada

Sedište Misije OEBS, 10000 Priština

Tel. (+381-38) 500 162 Fax: (+381-38) 500 188

kontakt: franklin.devrieze@osce.org

<http://www.osce.org/kosovo>

Zapažanja koja su navedena u ovoj novini su autorova i ne oslikavaju poglede Skupštine, misije OEBS-a na Kosovu ili organizacije koje su partneri u IPS.

Slike u ovom broju:

OSCE: 1, 4, 10, 12, 15, 19. NDI: 16 EAR: 18

UNDP: 14. Fisnik Dobreci/Express 4. Jetmir Idrizi/Express 8.